

1 CORINTHIANS

Warefa'aia

Feni rawarawa ne'iaa Paul a'a ei Corinth ba i fawanewaneaa ei awataa wagii fei mau losuia yei, fei losuu fa'asi'ana Paul.

A'a fei au fei, Corinth, hepalo baua gufuu ei Greece ma fei pa'aa gufuu gavaman yei Achaia. Namina rata ei talaa totoo mugoo po'ii ro'ou, mamaguguaa ro'ou wagii ei maumau gufuu ro'ou ma ei mau fitatafipa'aia.

Paul fi warewareaa ei fi'alagiaa ei fiharoi, fitatafipa'aia, lalaia, famarapuaa unuu hemeadiai, ei mau losuia, ei fanaa fei Spiriti Apuna ma fei asi'ana. Ina fama'aia ba fei rawani'a warea na warewareaa e'ei manumanu e'ei.

1 ¹Yau Paul, a'a fei nunumiaa mei Haidaa, ina rafeinau ba yau hemea apostle Jesus Christ ma mei lofuu o'odu Sosthenes, hia yeni a'au.

²Feni ne'ia i dinaa a'a fei losuu mei Haidaa i Corinth, a'a ei rona papaditai a'a Christ Jesus—ei ina harofaa ro'ou ba ronei apunaifipui a'a minaa ei rona'aida lala'aa fei haraa mei Fasuu Jesus Christ—mei Fasuu ro'ou ma o'odu.

³Fei rawani'a ma gutafarawaniaa mei Haidaa mei Amaa o'odu ma mei Fasuu Jesus Christ i oa a'a hamu'ou.

Warea 'ta'

⁴Una'aida ware 'ta' a'a mei Haidaa uaa hamu'ou. Hamatee a'a Christ Jesus, ina fanaa hamu'ou fei rawani'ana. ⁵Uaa a'ana inamina haweginaa hamu'ou a'a minaa ena manumanu—minaa ei paolaa warea ma minaa ei apa'aa hamu'ou—⁶uaa fei u'ugaa Christ, fei hai'ouna u'ugia napa'aa fa'uai a'a hamu'ou. ⁷Si'ei, lomi i taretare pinee hamu'ou a'a ei fanaa fei Spiriti ena hamofi oma'a fininaa refurefua ba nei famauamai mei Fasuu o'ou Jesus Christ. ⁸Iwe fawe'inaa naranaraa hamu'ou nopa'aloo fei a'apoo ma lomi i guguinaa unuu hamu'ou hafelo'a a'a fei arewaa mei Fasuu o'ou Jesus Christ. ⁹Mei Haidaa na oafagugu ma na rafeinaa hamu'ou ba hamonei oafipui a'a mei Na'una Jesus Christ, mei Fasuu o'ou.

Fi'alagia laloo fei Losuu

¹⁰Ena lofu, a i'iginaa hamu'ou ba a'a fei haraa mei Fasuu o'ou Jesus Christ, hamonei'aa fifalaginaa hamu'ou. Ma nei'awe pa'i manumanu

watolaa hamu'ou ma hamonei oafipui a'a hepalo ua pa'apa'a ma heai naranara. ¹¹Ena lofuu, hefi'a rama'a humuu Chloe, rona warefanau ba na pa'i fihareia dupuaa hamu'ou. ¹²Fei hanui'au ale'ei: Hemea hamu'ou na ware ba, "Yau na neneraa Paul"; hemea na ware, "Yau na neneraa Apollos"; hemea, "Yau na neneraa Cephas^a "; ma hemeadi'ai, "Yau na neneraa Christ."

¹³Haa—Christ, na fifalagii? Ma Paul, rona fatawaia uaa hamu'ou? Ma, hamu'ou, hamona pudugufai wagii^b fei haraa Paul? ¹⁴Naminapa'aa rawani ba laguna pudugufinaa hamu'ou Crispus ma Gaius ma abaa yau. ¹⁵Si'ei, lomi i ware nemea ba hamona pudugufai wagii fei harau. ¹⁶(Fa'ua ba ana una pudugufinaa ei rama'a humuu Stephanas; ma'uaa lomi una nonominia ba una pudugufinaa hemeadi'ai.) ¹⁷Uaa abaa i aloamia Christ ba nei pudugufai; ma'uaa ba nei u'ugaa fei rawani'a warea. Abaa una warea ei naranaraa rama'a ua. Nabaa ale'ei, lomi na pa'i faufau fei hawafoloo Christ.

Christ mei Ano'ano, mei Faufau mei Haidaa

¹⁸Uaa fei u'ugaa fei hawafolo, lomi hanuna a'a ei rona fagiana. Ma'uaa a'a o'ou eni ona tela, na pa'i faufau mei Haidaa wagina. ¹⁹Uaa ina ne'idii:

"Awe fapedugaa fei ano'anoiaa ei rona pa'i baa apa'aa ro'ou;
ma awe pulotomaa naranaraa ei na mua apa'aa ro'ou."

²⁰Amaia mei na pa'i apa'ana? Amaia mei na tonaa watauda feroiana? Amaia mei ba namina apa'ifarawaninaa ei u'ugaa minaa ei manumanu a'a feni au feni? Haa, a'a ba mei Haidaa na fafanunuaa rama'a ale'ei poapoa a'a fei apa'ifarawaniaa feni ano? ²¹Wagii fei ano'anoiaa mei Haidaa na bigi'ia ale'ei ba i a'a fei ano'anoiaa feni malagufu, lomi ro'aa apa'ia. Ma a'a fei poapoa, fei rona u'ugia, mei Haidaa na ni'e ba i fatela'anaa ei rona narafawe'i. ²²Ei Jew, rona nunuminaa ei hilalaa foigia ma ei Greece, ro'ei lalabaginaa fei ano'anoia, ²³ma'uaa o'ou, ona u'ugaa fei fatawaa Christ: fei alabe'a a'a ei Jew ma lomi hanuna a'a ei Gentile. ²⁴Ma'uaa a'a ei na lala'aa ro'ou mei Haidaa, minaa laguei, Jew o Greece, Christ, hia fei faufau mei Haidaa ma fei ano'anoiana. ²⁵Uaa fei fapoapoaiaa mei Haidaa na muainaa fei apa'aa rama'a ma fei fapududui'aa mei Haidaa na faufaudi'ai laraa fei faufau rama'a.

²⁶Ena lofu, narama'aia ba hamu'ou batanai fama'a ei atawe lala'aa hamu'ou. A'a ba na bauanai ei apa'aa minaa hamu'ou i pudaa rama'a ma a'a ba minaa hamu'ou baa rama'a o na'uu hapara. ²⁷Ma'uaa mei Haidaa na rafeinaa ei a'afoloi feni malagufu ba famamafaa ei rona pa'i baa apa'aa ro'odu; mei Haidaa na rafeinaa ei pududuu manumanuu feni ano ba famamafaa ei rona faufau. ²⁸Ina rafeinaa ei pusu'o manumanu a'a

^a 1:12 O, *Peter* ^b 1:13 O, *a'a*; v. 15 anaa

feni ano ma ei fawawaroro manumanu—ma ei lomi rona wareifininia—ba fapedupeduu ei na udedii. ²⁹Uaa ba lomi nemea i famamagugui i ma'aa mei Haidaa. ³⁰Si'ei ba hia, hamona oafipui a'a Christ Jesus, mei na oa ale'ei ano'anoo o'ou a'a mei Haidaa, mei i fawanewaneaa o'ou, fafafa'arainaa o'ou ma pono'aa o'ou. ³¹Si'ei, ana ale'ei na ne'idii: “Mei ba i famamagugui, nei famamagugui a'a mei Fasu.”

2 ¹Ena a nomai a'a hamu'ou, ena lofu, abaa una nofininamii hofehofea o famamagugui ba na pa'i baua apa'au ei a u'ufanaa hamu'ou fei u'ugaa mei Haidaa.^c ²Uaa yau na nara ba unei'aa apa'aa ne'a manumanu ei a gutafipui a'a hamu'ou ma'uua ana unaa Jesus Christ ma fei fatawana. ³Una nofininamii fei pududua ma ma'aua fipuinaa funurerea a'a hamu'ou. ⁴Fei paolaa u'ugau abaa na nofininamii baua apa'a o hofea a'a hamu'ou ma'uua fi fama'aa hamu'ou fei faufau fei Spiriti. ⁵Hee, lomi na rawani ba hamu'ou narafawe'i a'a fei apa'aa rama'a ma'uua a'a fei faufau mei Haidaa ua.

Fei Ano'ano Noranarai a'a fei Spiriti

⁶Ma'uua hai'ou'ei warewareaa fei u'uga, fei na pa'i apa'a i dupuaa ei rona a'u. Ma'uua abaa fei mau apa'aa feni au feni, o fei mau apa'aa ei haparaa feni au feni, ei fi pa'ailao ei faufau ro'ou. ⁷Agia, hai'ou fi wareaa fei ano'anoiaa mei Haidaa, fei nado'o ude'opa'ai, fei ba mei Haidaa na audigia ba i fani hawera a'a o'ou, ei atawe mamara feni malagufu. ⁸Lomi hemea bauaniaa feni malagufu na apa'ia. Nabaa rona aida, lomi ro'aa fatawaiiaa mei Fasuu fei hawera. ⁹Ma'uua, ale'ei fei ne'ia:

“Lomi puda na fanunupa'i,

lomi adia na guaipa'i

ma fei naranara i gu nabaa i naraiaa

tamanu mei Haidaa nadii pagiaufanaa ei rona haguia”—

¹⁰ma'uua a'a fei Spiritina, mei Haidaa na foiginia a'a o'odu.

Fei Spiriti i labaginaa minaa ei manumanu ma ana i labaginaa ei manumanuu mei Haidaa, ei na ude fawalalo. ¹¹Uaa hini dupuaa rama'a na apa'aa naranaraa hemea rama'a? Ana fei spiriti laloo iaa mei rama'a. Ana ale'ei, lomi hemea na apa'aa fei naranaraa mei Haidaa. Ana fei Spiritii mei Haidaa ua. ¹²Lomi ona tonaa fei spiritii feni malagufu ma'uua fei Spiriti noranarai a'a mei Haidaa ba onei apa'aa tamanu mei Haidaa na fani'uaia a'a o'ou. ¹³Sifeni feni ba onei wareia, abaa paolaa warea rona feroinaa o'ou a'a ei apa'aa rama'a ma'uua ei paolaa warea, feroiaa fei Spiriti, ei na warewareaa ei manumanu na fa'uai a'a fei Spiriti ma a'a ei paolaa wareaa fei Spiriti.^d ¹⁴Mei lomi na pa'i fei Spiriti, lomi

^c 2:1 Hefi'a ne'ia ba, u'ufanaa hamu'ou fei opa'aiaa mei Haidaa. ^d 2:13 O, feroiaa fei Spiriti, fei na fa'arewaiiaa ei fafa'uaiaa fei spiriti a'a ei rona pa'i fei maumau fei spiriti.

ba i tonaa ei manumanu noranamai a'a fei Spiritii mei Haidaa, uaa i a'ana ei manumanu ei, na a'afoloi ma pa'aa lomi ba i apa'aa ro'odu. Uaa ei, manumanuu fei Spiriti. ¹⁵Mei na pa'i fei Spiriti, ina hawia ba i fanunu'apa'aa minaa ei manumanu ma'uaa ana hia, lomi ba iwe oanaa hape'umuu rama'a:

¹⁶“Haa—hini i apa'aa fei naranaraa mei Fasu ba i feroinia?”

Ma'uaa o'odu, ona pa'i fei naranaraa Christ.

Fi'alagia laloo fei Losuu

3 ¹Ena lofu, lomi ba a wareware a'a hamu'ou ale'ei ba hamona pa'i fei Spiriti, ma'uaa ale'ei maumau rama'aa malagufu—ale'ena baduu ua a'a Christ. ²Una fasmusunaa hamu'ou pao susu. Abaa una fagunaa hamu'ou we'ia du'ua, uaa hamotawe hawia ma ana hamotawepo'o felefele.

³Hamu'ou, ale'eni rama'aa malagufu ua eni. Uaa na pa'i punepunea ma fisibaia dupuaa hamu'ou. Ma si'ei, hamu'ou rama'aa malagufu ua, na? Fei maumau hamu'ou, ale'ena rama'a ua, na? ⁴Uaa nabaa nemea i ware ba, “Yau na neneraa Paul” ma nemeadi ai ba, “Yau na neneraa Apollos,” hamu'ou ale'ena rama'a ua, na?

⁵Rama'a bata Apollos? Ma rama'a bata Paul? Nafi ua ma ana a'a lagua, hamona guainaa fei u'uga ma si'ei, hamona narafawe'i. Mei Fasu na fani bigi'a a'a hememea. ⁶Yau na faroaa fei lau. Apollos na fani ranuna ma'uaa mei Haidaa na fahabeia. ⁷Si'ei, mei faroa o mei fanaa ranu, lomi na pa'i haraa lagua, unaa mei Haidaa ua—mei na fahabea ei manumanu. ⁸Mei faroa ma mei fanaa ranu, laguna pa'i hepalo ua naranara ma hememea lagua, iwe tonaa pono'ana ana ale'ei ei bigi'ana. ⁹Uaa haigua, paniaa panii mei Haidaa ma hamu'ou, pe'ihapee mei Haidaa ma ana humuu mei Haidaa.

¹⁰Wagii fei rawani'a na fanau mei Haidaa, una augaa fei fasu'ufufugoi, ale'ei hemea pa'aa fadufadua ma hemeadi ai fi fadufadu wagina. Ma'uaa hememea nei oma'afarawaninaa anaia ba batanai na fadufadu. ¹¹Uaa lomi ba nemea i fa'udiai hepalo fasu'ufufugoi. Uaa na pa'idii hepalo, simeni Jesus Christ ua. ¹²Nabaa nemea i fadufadu pafoo fei fasu'ufufugoi ma i biginaa gold, o silver, o ei mugoo na bauana pono'ana, o ei haihai, o ei guana, o pa'apa'aa ei lau, ¹³fei bigi'ana, i unia ba na biginaa tamanu, uaa fei Arewaa i fa'arewaia. Fei hafi, ipowe fa'arewaia ma maniaa fei bigi'aa hememea ba na we'i, o lomi. ¹⁴Ma nabaa fei faduana na telapa'i, i tonaa fei pono'ana. ¹⁵Ma nabaa fei faduana na gu'a, na pa'ai ei bigitemuana. Ana unaia i tela ma'uaa ale'ei hemea na ponitela'apa'i a'a fei weguweguna.

¹⁶Haa, lomi hamona aida ba hamu'ou humuu mei Haidaa ma fei Spiritii mei Haidaa na oa laloo iaa hamu'ou? ¹⁷Nabaa nemea i rosiaa fei

humuu mei Haidaa, mei Haidaa, ana i rosia, uaa fei humuu mei Haidaa na apunai ma hamu'ou fei humu fei.

¹⁸Hamonei'aa sifi'aa ana hamu'ou. Nabaa nemea hamu'ou i nara ba hia na pa'i apa'ana ale'ei fei apa'aa feni malagufu, ineido'o oa ale'ei hemea poapoa ma nene, i oa ale'ei hemea na pa'i apa'ana. ¹⁹Uaa fei apa'aa feni malagufu, ale'ena manumanuu fafadia puda'a mei Haidaa. Ana ale'ei fei ne'ia: “Ina panarofaa ei rona pa'i apa'aa ro'ou a'a ei manitoai ro'ou.” ²⁰Ma hepaldiai, “Mei Fasu na aida ba fei naranaraa ei rona pa'i apa'aa ro'odu, lomi hanuna.” ²¹Si'ei, lomi na rawani ba nemea i mamagugu! Minaa ei manumanu, finefinee hamu'ou; ²²ale'ei Paul, o Apollos, o Cephas^e, o feni ano, o fei faweweni, o ma'ea, o wagienei, o narani—minaa ena, finefinee hamu'ou. ²³Ma hamu'ou manumanuu Christ ma Christ manumanuu mei Haidaa.

Ei Apostle Christ

4 ¹Si'ei, ei rama'a, ronei tonaa hai'odu ale'ei nafii Christ ma ale'ei oma'aa ei manumanuu mei Haidaa, ei na ude'opa'ai. ²Ma hepalo baua manumanu, fei ba ei rona oma'aa hepalo manumanu ale'ei, ronei fama'aia ba ronapa'aa wewea. ³Lomi manumanu a'au nabaa hamo'aa narafafelo a'au o aunaa yau dududua, uaa ana lomi una narafafelo ana a'au. ⁴Fei naranarau na rawani ua ma'uaa lomi na ware ba yau rawani'a rama'a. Ana mei Fasu ua i dududuau. ⁵Si'ei, nabaa atawepa'aa fei auna, apuna dududuaa hepalo manumanu; hamonei fawiwi'ai nopa'aloo fei ba i nomai mei Fasu. Iwe falelefoaa ei manumanu na ude'opa'ai laloo fei roromaa ma i fa'arewaiiaa fei pa'aa naranaraa ei rama'a. A'a fei au fei, mei Haidaa iwe fanaa fei udugiana a'a hememea.

⁶Si'ei, ena lofu, ei manumanu ei, una aunamii pafoo haigua Apollos ba fararawanii hamu'ou uaa ba a'a haigua, hamonei to apa'aa hamu'ou a'a feni warea feni, “Apuna au'ualao naranara pafoo tamanu na ne'idii.” Ale'ei, lomi ba o famamagugui a'a hemea ma fafeloaa hemeadii. ⁷Uaa hini na bigifa'u'ugainaa hamu'ou a'a hefi'adiai? Tamanu manumanu ba hamona to'uaia? Ma nabaa fa'ua ba hamona to'uaia, tani hamo'aa mamagugu wagina?

⁸Pa'idigaa hamu'ou minaa ei manumanu hamona nunuminia! Hamona pa'idii watauda manumanu! Hamona oadii ale'ei hapara—ma abaa hai'odu a'a hamu'ou. Ma una nunuminia ba hamu'ou pa'aa ale'ei hapara, ale'ei haigu'aa haparaifipui a'a hamu'ou! ⁹Fafanunuau ale'ei ba mei Haidaa na aunaa hai'ou eni apostle mugii ei roi talailao wagi fei humuu fifigaia ba i hanunuinia i haroo pumanugawe ale'ei ba hai'ou nei tonaa ma'ea wagi fei mau fifigaia. Ba ronei hapeinaa hai'ou, minaa fei haroo

^e 3:22 O, *Peter*

pafea, ei alo'alo ma ei rama'a pu. ¹⁰Hai'ou ale'ena poapoaa Christ ma'uaa na pa'i baa apa'aa hamu'ou a'a Christ, na? Hai'ou pududuu ma hamu'ou na faufau! Hamona honua, lomi hai'ouna honua! ¹¹Ana a'a feni au feni, hai'ouna tonaa baa ma sigigia, na madigedige lalawaa hai'odu ma rona fo'afafeloa hai'odu ma lomi humuu hai'odu. ¹²Hai'ouna bigifawe'inaa panii hai'odu. Ena rona umuaa hai'odu, hai'ouna haweginaa ro'odu. Ena rona haperaraiaa hai'odu, hai'ouna apisia. ¹³Nabaa hefi'a na u'ufafeloa hai'odu, hai'ouna warefagigii ua. Nopa'amii wagieni, hai'ou ale'ena abaguaa agi o memee feni malagufu.

¹⁴Abaa eni a ne'inaa feni ba a famafaiaa hamu'ou ma'uaa a aweinaa hamu'ou ale'ena rawani'a na'uu. ¹⁵Fa'ua ba hamona pa'i hefua pa'ania pufaba'a oananaa hamu'ou a'a Christ ma'uaa lomi hamona pa'i watauda amaa hamu'ou. Uaa, a'a Christ Jesus, yau na oanaa amaa hamu'ou a'a fei rawani'a warea. ¹⁶Si'ei, a i'iginaa hamu'ou ba fei maumau hamu'ou nei fimina'ei ale'ei fei maumau. ¹⁷Sifei fei pa'afina ba a aloawii Timothy, mei na'uu, mei una haguia, mei na oafagugu a'a mei Fasu. Iwe fanominaa hamu'ou fei tatalaiu a'a Christ Jesus, fei na fibo'ii a'a tamanu una feroinia laloo minaa ei losuu.

¹⁸Hefi'a hamu'ou na fafofolaa bana'aa lomi a nomai a'a hamu'ou. ¹⁹Ma'uaa anaa a nomai eni nabaa na nunumiai mei Fasu. Ma awe lalabaginaa warewarea ei ro'aa fafofolaa ma batanai faufau rona pa'i. ²⁰Uaa fei hapaiaa mei Haidaa abaa manumanuu warewarea ma'uaa manumanuu faufau. ²¹Tamanu naraa hamu'ou? Ba unei notomai babu, o a nofagigimai fininaa hagua?

Alofatalainaa mei Lofu, mei na Bigifatata

5 ¹Yau na guainia ba na pa'i fitatafipa'aia dupuaa hamu'ou ma fei maumau fei, ana lomi na pa'i dupuaa ei roromaa: Hemea wawane na haroaa mei haroo mei amana. ²Ma hamona mamagugu ua, na? Hamona pa'i hepalo baa awataa a'a hemea ma lomi hamona nanamuipa'ia. Ana lomi hamotawe fa'asi'ania ano. ³Fa'ua ba yau abaa na oafipui a'a hamu'ou ma'uaa fei naranarau i a'a hamu'ou. Ma una waredii ba na tata mei na bigi'aa fei, ana ale'ena yau yena. ⁴Ena hamona papa'ifipui a'a fei haraa mei Fasuu o'odu Jesus ma fei naranarau i a'a hamu'ou ma fei faufau mei Fasuu o'odu Jesus anaa, ⁵te, hamonei fifania panii Satan ba fei hafelo'a maumauna^f nei pedu ma fei spiritina, i tela a'a fei arewaa mei Fasu.

⁶Lomi na rawani fei mamaguguaa hamu'ou. Haa, lomi hamona aida ba ma'ida fafuafua i fafuaana minaa fei palaua? ⁷Siminaa fei waraguu fafuafua. Ma hamowe ale'ei manufau palaua lomi fafuafuana—ana ale'ei

^f 5:5 O, fei hudi ununa; o ba fei nunumiaa unu

pa'aa hamu'ou. Uaa a'a o'ou, Christ, hia mei Na'uu Sipsipi wagii fei Talai Falogia ma na fatawadii. ⁸Si'ei, onei urofaa fei Hananaa ma'uaa abaa a'a fei waraguaa fafuafuaa ei manitoai ma hafelo'a, ma'uaa a'a fei faraa pidaa lomi fafuafua fei rawani'a maumau ma fei fa'uaia.

⁹Fei ne'iau na ware ba apuna gutafipui a'a ei rona fitatafipa'ai. ¹⁰Ena una ware ba pa'aa lomi, abaa fi hanuinaa ei rama'aa ano, ei rona pa'i naranaraa fitatafipa'aia, ei wawa'ai poa, ei balafafanaosifisifi, o ei haguaa manumanuu ano. Nabaa ale'ei, hamonei pa'aa ofadugaa feni ano. ¹¹Ma'uaa e'eni a ne'inaa a'a hamu'ou ba apuna gutafipui a'a nemea na ware ba hia hemea lofu ma'uaa na pa'i fei mau fitatafipa'aia, o wawa'ai poa, o haguaa ei manumanuu ano, o wiwitoia, o hunu poapoai, o balafafanaosifisifi. Mei rama'a ale'ei, apuna hananafipui a'ana.

¹²Abaa manumanuu ba a dududuaa ei rama'aa ano. Haa, lomi ba hamu'ou sualaparaa ei losuia rona bigifatata? ¹³Mei Haidaa, iwe dududuaa ena rama'aa ano. “Alofatatalainaa mei rama'a hafelo inamoa hamu'ou.”

Fei Dududua Dupuaa ei Narafawe'ia

6 ¹Nabaa nemea hamu'ou i pa'i sibana a'a hemea, tamanu naraa hamu'ou—ba i dinaa a'a mei fadududuaa feni ano laraa ei apunaiaa mei Haidaa? ²Haa, lomi hamona aida ba ei apunaiaa mei Haidaa rowe dududuaa feni malagufu? Ma nabaa hamo'aa fadududuaa feni malagufu, ana hamo'aa dududupa'aa hepalo pusu'o manumanu? ³Haa, lomi hamona aida ba o'ou ana o dududuaa ei alo'alo? Ma si'ei, ei manumanu wagiene, lomi na waiwai. ⁴Si'ei, nabaa hamona fiharei a'a hepalo manumanu ale'ei, hamonei uniaa ana ei lomi baua haraa ro'ou laloo fei losuu ba fawanewaneaa fei. ⁵Una wareaa feni ba a famamafaa hamu'ou. Haa, pa'aa lomi hemea hamu'ou na pa'i ma'ida hubee tabana ba i fawanewaneaa ei manumanu watolaa ei narafawe'ia? ⁶Ma'uaa agia, hemea lofu na dududuaa hemeadiai—ma fei, na bigi'ia i pudaa ei abaa narafawe'ia!

⁷Fei ba hamona fidududui, hanuna ba hamona pasidii. Fei manumanu fei, na hafelodiai laraa fei ba hamona bigifatata ma fafanao. ⁸Ma ana hamona fafanao ma bigifafelo a'a ei lofuu hamu'ou.

⁹Haa, lomi hamona aida ba ei rama'a hafelo, lomi ro'aa tonaa fei haparaiaa mei Haidaa? Apuna guaitonaa sifisifi'a hamatee pa'aa lomi ba ro tonaa fei haparaiaa mei Haidaa—ei fitatafipa'aia, ei na haguaa manumanu feni ano, ei fiharoharoipa'aia, ei wawanee tala, helagui pifine o helagui wawane fitatafipa'aia, ¹⁰ei fafanao, ei wawa'ai poa, ei rona hunu poapoai, ei wiwitoia o ei balafafanaosifisifi'a. Lomi hemea ro'ou i tonaa fei haparaiaa mei Haidaa. ¹¹Mina, maumau hefi'a hamu'ou ana ale'ei ei rama'a ei ma'uaa a'a fei haraa mei Fasu Jesus Christ mawe fei

Spiritii mei Haidaniaa o'ou, hamona didiginaa fei fafa'araia, papaditaia ma fei wanewanea.

Fitatafipa'aia

¹²“Minaa ei manumanu, na hawia ba a bigi'ia”—ma'uaa lomi ba minaa ei manumanu ro'aa farawaninau. “Minaa ei manumanu, na hawia ba a bigi'ia”—ma'uaa lomi na rawani ba hepalo e'ei i humuwainau. ¹³“Ei du'ua manumanuu fei pahanana ma fei pahanana manumanuu ei du'ua”—ma'uaa mei Haidaa i fapedugaa guapaloei. Fei hudi unu, abaa manumanuu fitatafipa'aia, uaa manumanuu mei Fasu ma mei Fasu manumanuu fei hudi unu. ¹⁴Ana a'a fei faufauna, mei Haidaa na fa'asi'anaa mei Fasu a'a fei ma'ea ma ana i fa'asi'anaa o'odu. ¹⁵Haa, lomi hamona aida ba ei hudi unuu hamu'ou maroaa Christ ua? Haa, ana na rawani ba a hupu'ainaa ei maroaa Christ a'a nemea pifinee tala? Pa'aa lomi! ¹⁶Haa, lomi hamona aida ba mei i hupu'ai a'a hemea pifinee tala na pigioinaa hepalo a'ana? Uaa ale'ei fei warea, “Lagua, lagu'aa pigioinaa hepalo.” ¹⁷Ma'uaa mei i hupu'ai a'a mei Fasu, fei spiritii lagua ale'ena hemea ua.

¹⁸Faraua a'a fei mau fitatafipa'aia. Wataudadiai hafelo'a bigi'aa hemea rama'a, rona ude auguu fei hudi ununa. Ma'uaa hini i bigi'aa fei fitatafipa'aia, ana hia na fafelooa fei hudi ununa. ¹⁹Haa, lomi hamona aida ba ei hudi unuu hamu'ou, humuu fei Spiriti Apuna, fei i oa laloo iaa hamu'ou, fei hamona tonia a'a mei Haidaa? Hamu'ou abaa manumanuu ana hamu'ou; ²⁰ina pa'i pono'aa hamu'ou ma mei Haidaa na ponodigaa hamu'ou. Si'ei, hamonei fani honua a'a mei Haidaa wagii ei hudi unuu hamu'ou.

Lalaia

7 ¹Ma fei i'igaia wagii fei ne'iaa hamu'ou: Na rawani ba nemea wawane lomi na lalai.[§] ²Ma'uaa si'ei ba na pa'i watauda fitatafipa'aia, hememea wawane nei pa'i ana pa'aa harona ma hememea pifine nei pa'i ana pa'aa harona. ³Mei wawane nei pa'aa bigi'ia fei bigi'aa ei harolalai a'a mei harona ma ana ale'ei, mei pifine nei hainofipui a'a mei harona. ⁴Fei hudi unuu mei pifine, abaa manumanuu anaia, uaa manumanuu mei harona anaia. Ma ana ale'ei, fei hudi unuu mei wawane, abaa manumanu anaia, uaa manumanu mei harona anaia. ⁵Ana apuna pauninaa nunumiaa hememea hamugua, nabaa hamuna pa'apa'ainaa hepalo, ale'ena nefarani, uaa inei pa'i au ba hamu'aa lafulafu. Ma nene, te, hamunei ma'igufipuidiai. Ma si'ei Satan lomi iwe manipa'aa hamugua a'a fei ba lomi hamu'aa apisipa'i. ⁶Ena a ware ale'ei, abaa fi fani rarabaa

§ 7:1 O, “Na rawani ba nemea wawane lomi na hainofipui a'a nemea pifine.”

warea ma'uua fi aweinaa hamugua. 7Oo, nabaa minaa ei wawane ana ale'eni yau, i pa'aa rawani. Ma'uua hememea rama'a na pa'i fana, fanaa mei Haidaa a'ana; mei, na pa'i fei ma mei, fei.

8I dinaa a'a ei rottaa lalai ma ei ma'esuabea, yau a ware ba na rawani ba ronei'aa lalai, ana ale'eni yau. 9Ma'uua, nabaa lomi ro'aa apisipa'aa ana ro'ou, ronei lalai. Uaa na rawaninaa fei ba rona lalai laraa fei ba lomi ro'aa gutapa'i ua.

10I dinaa a'a ei rona lalai, una faniwarea (abaa yau, na? ma'uua mei Fasu): hemea pifine harolalai nei'aa di'ininaa mei harona. 11Ma'uua nabaa i bigi'ia ale'ei, te, inei'awe lalaidiai, o inei fawanewanedinaa watolaa lagua mei harona. Ma hemea wawane harolalai nei'aa fi'alagii a'a mei harona.

12Ma feni warea feni i dinaa a'a minaa hamu'ou (abaa mei Fasu, na? uua yau.): Nabaa nemea lofu ma i pa'i harona hemea abaa narafawe'ia ma'uua mei pifine mei, na nunuminia ba i gutafipui a'ana, mei wawane, inei'aa fi'alagii a'ana. 13Ma nabaa nemea pifine ma i pa'i harona, hemea abaa narafawe'ia ma'uua mei wawane mei na nunuminia ba i gutafipui a'ana, inei'aa fi'alagii a'ana. 14Uaa mei wawane abaa narafawe'ia na apunai, uua mei harona. Ma mei pifine, mei abaa narafawe'ia na apunai, uua mei harona, mei narafawe'ia. Uaa nabaa lomi, ei na'uu lagua, lomi ro'aa fafa'arai. Ma si'ei ba na ale'ei, rona apunai.

15Ma'uua, nabaa mei abaa narafawe'ia ba i dii, rawaia. Nemea narafawe'ia, pifine o wawane, lomi na hupu'ai a'a ei manumanu ale'ei; mei Haidaa na rafeinaa o'ou ba onei gutafirawanii ua. 16Yoi mena pifine, batanai o aida ba ana o fatelapa'aa mei haromu? O yoi mena wawane, batanai o aida ba ana o fatelapa'aa mei haromu?

17Ma'uua hememea hamu'ou nei guta ale'ena fei mau gutanana fei na fania mei Haidaa ma a'a fei, mei Haidaa na harofia. Hefeni wareau feni, minaa ena losuu ronei nenegia. 18Na pa'i hemea wawane na moro'aa hudii wawaneina ei i tonaa fei haroharofa? Inei'aa filogii. Ina pa'i hemea wawane lomi na moro ei i tonaa fei haroharofa? Inei'aa filogii. 19Fei ba rona moro'aa hudii wawane o lomi, abaa baa manumanu. Fei baa manumanu sifei ba onei neneraa ei wareaa mei Haidaa. 20Hememea nei guta ale'ei fei gutanana mina, ei i harofia mei Haidaa. 21Haa, yoi hemea humuwa ei o tonaa fei haroharofa? Apuna naranara watauda wagina; ma'uua, nabaa o alagio a'a fei humuwa ma ba o ale'ei hemea rama'a ua, te, bigi'ia. 22Uaa mei hia humuwa ei i harofia mei Fasu, nawe ala uua Christ ma hia ale'ei rama'a ua a'a mei Fasu. Ana ale'ei, mei hia rama'a ua ei i tonaa fei haroharofa, hia humuwaa Christ. 23Hamona pa'i pono'aa hamu'ou ma ina ponodigaa hamu'ou. Apuna oanaa humuwaa rama'a. 24Ena lofu, hememea hamu'ou a'a mei Haidaa nei guta ale'ei fei mau gutanana ei i harofia mei Haidaa.

²⁵Ma hamu'ou ena pifine, ena a'u'uagio, lomi na pa'i warea noranarai a'a mei Fasu. Ma'uua, a'a ei faloloa'iaa mei Fasu, a fanaa hamu'ou feni warea ale'ei hemea na guaifarawaninaa mei Fasu. ²⁶Si'ei ba na pa'i hafelo'a a'a feni au feni, narau ba na rawani ba hamonei guta ua ale'ena. ²⁷Yoi harolalai? Apuna fi'alagii. Yoi abaa harolalai? Apuna labarai hogii pinemu. ²⁸Ma'uua, nabaa ona lalai, lomi na tata; ma nabaa nemea nanao a'u ua i lalai, lomi na tata. Ma'uua a'a ei harolalai, ro'aa pa'i watauda awataa ro'ou a'a fei gutanaa ro'ou ma si'ei a aweinaa hamu'ou a'a fei.

²⁹Ena lofu, fei hanuiaua ba feni au na welegui. Wagieni ma nolao, ei rona pa'i haroo ro'ou pifine, ronei guta ale'ena lomi haroo ro'odu. ³⁰Ma ei rama'a, ei rona aiwawasusu, ronei guta ale'ei ba lomi rona faloloa'i. Ei rama'a, ei rona guta ni'eni'e, ronei guta ale'ei ba lomi ronamina ni'eni'e. Ma ei rama'a, ei rona pono'aa hepalo manumanu, ronei nara ale'ei ba abaa ale'ena pa'aa manumanuu ro'odu; ³¹ma ei rama'a, ei rona panarofaa ei manumanu yeni malagufu, ronei'aa naranara watauda a'a ei manumanu ei. Uaa, ei manumanuu feni ano wagieni, ifi pa'ailao e'eni.

³²Nunumiau ba hamonei ala a'a ei watauda naranara. Hemea wawane ataa lalai na naranara watauda a'a ei manumanuu mei Fasu—ale'ei ba i fani'eni'e batanainaa mei Fasu. ³³Ma'uua mei wawane harolalai na naranara watauda a'a ei manumanuu feni ano—ale'ei ba i fani'eni'e batanainaa mei harona—³⁴ma inawe figitataa naranarana. Hemea pifine ataa lalai o hemea nanao a'u ua na naranara watauda a'a ei manumanuu mei Fasu. Fei baua nunumiana ba fei ununa ma fei spiritina nei oa a'a mei Fasu. Ma'uua mei pifine harolalai na naranara watauda a'a ei manumanuu feni malagufu—ale'ei ba i fani'eni'e batanainaa mei harona. ³⁵Eni a warea feni, ba fararawanii hamu'ou, abaa fi apunainaa hamu'ou. Ma'uua ba hamonei gutafarawani ua ma nei'aa figitataa naranaraa hamu'ou a'a mei Fasu.

³⁶Nabaa nemea wawane na nara ba lomi na rawani ei maumauna a'a hemea nanao, mei ba hogii pinena ma ba mei pifine namina sisiginaa raudei ma mei wawane na nara ba ipo'o lalai, te, inei bigi'ia ale'ei nunumiana. Lomi na hafelo; lagunei lalai. ³⁷Ma'uua nabaa mei wawane lomi hepalo manumanu na foraiiaa naranarana ma na narafawe'i ba lomi i lalainaa mei nanao, mei wawane mei, ana na bigi'aa fei rawani'a maumau. ³⁸Ma si'ei, mei i lalainaa mei nanao mei, ana na bigifarawani, ma'uua mei lomi na lalainaa mei nanao, na mua ma'idadiai fei mau bigi'ana.^h

^h 7:36-38 O, ³⁶ Nabaa nemea na nara ba hia lomi na farawani a'a mei na'una baduu pifine ma nabaa mei na'una na siginaa raudei ma ina nara ba mei na'una nei lalai, mei ama nei bigi'ia ale'ei narana. Lomi tatana fei. Inei falalainia. ³⁷ Ma'uua mei napa'aa nara ma abaa susuaniaa hemea hia, uaa ana bigi'aa fei narana ba mei ata hainofipui a'a hemea wawane nei'aa lalai, te, ana na rawani fei bigi'ana. ³⁸ Si'ei, mei na falalainaa mei na'una, mei ata hainofipui a'a nemea, mei ama mei, na rawani fei bigi'ana, ma'uua, mei lomi na falalainaa mei na'una na muadiai fei bigi'ana.

³⁹Mei pifine nei hupu'ai a'a mei harona nopa'aloo fei ba ina ma'e. Ma'uua, nabaa mei harona wawane i ma'e, te, mei pifine nawe ala ba i lalainaa nemea nunumiana ma'uua inei lalainaa nemea na oafipui a'a mei Fasu. ⁴⁰A'a fei naranarau ba i mamalawia pelee naranarana nabaa i guta ua ale'ei. Ma una nara ale'ei ba yau ana na pa'i fei Spiritii mei Haidaa.

Du'uua Fana a'a ei Haidaa Sifisifi

8 ¹E'eni ba a wareware a'a ei du'ua, ei rona faninaa a'a ei haidaa sifisifi. Ona aida ba minaa o'ou na pa'i fei apa'a.¹ Ma fei apa'a i famamaguguaa rama'a ma'uua fei hagua i farawaninaa rama'a. ²Mei na nara ba na apa'ifarawaninaa hepalo manumanu, ana atawe felefele fei apa'ana. ³Ma'uua mei i haguaa mei Haidaa, mei Haidaa na apa'ifarawaninia.

⁴Ma wagii ei du'ua, ei rona faninaa ei haidaa sifisifi: Ona aida ba ei haidaa sifisifi, pa'aa lomi hanuna yeni ano, hamatee hemea ua Haidaa. ⁵Uaa nabaa na pa'i watauda rona roroinaa ro'ou ba haidaa yei pa'udu, o yeni malagufu (fa'ua, na pa'i watauda “haidaa”, o “fasu” ale'ei), ⁶ma'uua ona aida ba hemea ua Haidaa, mei Ama, mei na fanoramiaa minaa ei manumanu ma ba o'ou paniaa panina. Ma hemea ua Fasu, Jesus Christ, mei na fanoramiaa minaa ei manumanu, mei a'ana ona pa'i faweweni.

⁷Ma'uua abaa minaa ei rama'a rona apa'aa fei. Hefi'a rama'a ana na pala'aidii a'a ei haidaa sifisifi ma ena rona hanaiaa ei du'ua ale'ei, rona'aida naranaraia ale'ei ba na fanidiginaa a'a ei haidaa sifisifi ma si'ei ba ei naranaraa ro'ou lomi na we'i, na fafeloaa ro'ou. ⁸Ma'uua fei du'ua, lomi i farafil'inamii o'odu a'a mei Haidaa; nabaa ona hanana o lomi, ana lomi imina fafeloaa o'ou o farawaninaa o'ou.

⁹Ma'uua hamonei wagi'inaa hamu'ou ba ei ina rawani a'a hamu'ou nei'aa oanaa alabe'a a'a ei lomi na we'i naranaraa ro'ou. ¹⁰Uaa hamu'ou ena hamona pa'i fei apa'a, nabaa nemea lomi na we'i naranarana i ma'aiaa hamu'ou fi hanana i laloo fei humuu ei haidaa sifisifi, haa, lomi i ma'anenegi ma i hana ua ei du'ua rona faninaa a'a ei haidaa sifisifi? ¹¹Ma mei lofu, mei lomi na we'i naranarana, mei na ma'e a'ana Christ, na pasi hamatee fei apa'aa hamu'ou. ¹²Ma ena hamona bigifatata a'a ena lofuu hamu'ou ale'ei ma fapasiaa ei lomi na we'i naranaraa ro'ou, ana hamona fafeloaa Christ. ¹³Si'ei, nabaa tamanu una hanaia i fapasiaa mei lofuu, fai lomi a hanadiai pigio uaa lomi na rawani ba apo'o fapasi'uaia.

Fei Ugaa Pinee Hemea Apostle

9 ¹Haa, yau lomi na ala? Haa, yau abaa hemea apostle? Haa, lomi una fanunu Jesus, mei Fasuu o'odu? Haa, abaa hamu'ou si'ena ena

ⁱ 8:1 O, “Minaa o'ou na pa'i fei apa'a,” ale'ei wareaa hamu'ou

pono'aa fei bigitemuau a'a mei Fasu? ²Fa'ua ba yau abaa ale'ena hemea apostle a'a hefi'a ma'uaa a'a hamu'ou, yau hemea! Uaa, hamu'ou ena fama'ama'aa fei bigi'au a'a mei Fasu.

³Sifei, fei ba a warefanaa ei rona gutanarafafelo ba yau na tata.

⁴Haa, hai'ou nei'aa pa'i du'ua ma numa? ⁵Haa, hai'ou nei'aa nodugaa ei narafawe'ia haroo hai'odu, ale'ei hefi'a ei apostle ma ei lofuu mei Fasu ma Cephas? ⁶O ba uniaa haigua Barnabas nei bigitopono'aa manumanuu haigua?

⁷Hini rama'aa fo'aa i bigi ua ma lomi pono'ana? Hini i bigi pe'ihape ma lomi i hana du'ua wagina? Hini i oma'aa ei manulelele ma lomi i hunu paosusu? ⁸Tamanu naraa hamu'ou? Haa, ei a wareaa fei, fi wareware ale'ei naranaraa rama'a? A'a ba fei Law na ware ana ale'ei? ⁹Uaa ina ne'i a'a fei Law Moses: "Apuna sumaa poaa hepalo buduma'ao ei fi bigi laloo pe'ihape." Haa, fei i fanaranaraiaa mei Haidaa, pa'aa fei buduma'ao? ¹⁰Ei i wareaa fei ba i farawaninaa o'ou, na? Hi'i. Fei, roi ne'ifanaa o'ou, uaa ena na suweni mei suwena ma mei nueia fi nuei, na o'onai unuu lagua ba ana lagu'aa to du'ua a'a fei hufu'a. ¹¹Nabaa hai'ouna faroaa ei lau spiriti dupuaa hamu'ou, haa, namina rata nabaa hai'ou to du'ua o manumanu a'a hamu'ou? ¹²Nabaa hefi'a rona to haduma a'a hamu'ou, tani lomi hai'ou to baua haduma a'a hamu'ou?

Ma'uaa lomi hai'ou fapala'ai ale'ei. Hai'ouna rawa'a'afai ma hare'uaiaa ei awataa laraa fei ba hai'ou pauninaa fei rawani'a wareaa Christ. ¹³Lomi hamona aida ba ei rona bigi laloo fei humuu mei Haidaa, ro to hanaa ro'ou ana a'a fei humuu mei Haidaa ma ei rona bigi a'a fei tawahafi na apunai, rona fi'alaginaa ana ei du'ua wagina? ¹⁴Ana ale'ei, na ware mei Fasu ba ei rona u'ugaa fei rawani'a warea, ronei to fagutagutaa ro'ou ana a'a fei rawani'a warea.

¹⁵Ma'uaa yau lomi a fapala'ai wagii e'ei ma eni a ne'inaa feni a'a hamu'ou abaa na pa'i fei naranara ba hamonei bigi'ia ale'ei a'au. Na rawaninaa fei ba una ma'e laraa fei ba nemea i fapaunainaa fei warefa'agu'aguau. ¹⁶Ma'uaa ena una u'ugaa fei rawani'a warea, unei'aa fa'upe'upe'i uaa neipa'aa u'ugia. Nabaa lomi una u'ugaa fei rawani'a warea, a fagiana! ¹⁷Nei pa'i pono'au nabaa pa'aa naranarau ba a u'ugaa fei rawani'a warea. Ma'uaa unei bigi'aa fei, uaa mei Haidaa na fifaninaa panii. ¹⁸Ma tamanu pono'au wagina? Sifeni ua: feni u'ugau feni rawani'a warea, feni fi u'ufani'uaiaa hamu'ou. Fa'ua ba hamonei hadumau ma'uaa abaa una ware ba hamonei fani manumanuu ena una u'ugaa feni rawani'a warea.

¹⁹Fa'ua ba yau na ala ma abaa manumanuu hemea rama'a ma'uaa una fafaiau ale'ena humuwaa minaa ei rama'a ba unei muaitonaa watauda

ma wataudadiai. ²⁰A'a ei Jew yau ale'ei hemea Jew ba unei muaitonaa ei Jew. A'a ei rona oa haroo fei law, yau ale'ei hemea na oa haroo fei law ba unei muaitonaa ei rona oa haroo fei law (ma'uaa fei law, lomi na panarofau). ²¹A'a ei lomi rona pa'i fei law, yau ana ale'ei hemea lomi na pa'i fei law ba unei muaitonaa ei lomi rona pa'i fei law (ma'uaa abaa una ala a'a fei law mei Haidaa, uaa una oa haroo fei law Christ). ²²A'a ei pududuu, ana una fapududui ba unei muaitonaa ei pududuu. Unamina oanaa watauda manumanu a'a minaa ei rama'a, uaa ba nei pa'i watauda tala ma a fatelaiaa hefi'a. ²³Ei a bigi'ia ale'ei uaa ba fei rawani'a warea ba ana nei pa'i hawegiau wagina.

²⁴Haa, lomi hamona aida ba a'a fei ponifiwaleia, minaa ei rama'a, ro'aa fiwalei ma'uaa unaa hemea ua i to pono'a? Hamonei ponifawe'i ba hamo'aa tonaa fei pono'a. ²⁵Hini i poni wagii fei fiwaleia neido'o feroifawe'i. Rona bigi'ia ale'ei ba ro'aa tonaa fei tao i wataramupa'ai ua. Ma'uaa o'ou, ona bigi'ia ba o'aa tonaa fei tao i udelao. ²⁶Si'ei, lomi a poni ale'ei hemea fi poponi ua. Lomi a fo'a ale'ei hemea fi sumai ua pani a'a fei lalarena. ²⁷Agia, una fanima'aa fei hudi unuu ma fafaia ale'ei humuwau, uaa lomi rowe fapedugau a'a fei fiwaleia ena una u'ufanidigaa hefi'a fei rawani'a warea.

Fei Aweia Noranarai a'a fei U'ugaa ei Israel Mina

10 ¹Ena lofu, nunuminau ba hamonei aida ba fei u'ugaa ei upuu o'odu, pa'aa fa'ua. Minaa ro'ou na talai haroo fei papalei ma talai'ailao wagii fei Roa Agi. ²Minaa ro'ou, rona pudugufai a'a Moses wagii fei papalei ma fei agi. ³Minaa ro'ou, rona hanaiaa hepalo ua du'uaa spiriti ⁴ma hunumaa hepalo ua numaa spiriti; uaa rona hunu a'a fei mugoo fei spiriti, fei i aunuhugiaa ro'odu. Ma fei mugoo fei, Christ. ⁵Ma'uaa mei Haidaa, lomi na ni'eni'e a'a watauda ro'odu. Si'ei, ei hudi unuu ei ma'ea na talanenenei fawelei abaa wawawau rama'a.

⁶Ma e'ei manumanu e'ei, ale'ei ba fama'ama'aa^k o'odu ba onei'aa naraiaa ei hafelo'a manumanu ale'ei ro'odu. ⁷Apuna uduginaa ei haidaa sifisifi ale'ei bigi'aa hefi'a ro'ou. Uaa fei ne'ia na ware ba, “Ei rama'a, rona guta ba ro'aa hanana ma hunu ma rona asi'aa ba ro'aa bigi'aa ei maumau hafelo'a ale'ei ei rama'a roromaa.” ⁸Onei'aa bigi'aa fei fitatafipa'aia ale'ei hefi'a ro'ou mina—ma laloo heai arewaa ua, enu pa'ania ma oduai pufaba'a rama'a, rona ma'e. ⁹Onei'aa maniaa mei Fasu ale'ei hefi'a ro'ou—ma ei wa'a rona tadufama'ea ro'odu. ¹⁰Apuna babau'ua ale'ei hefi'a ro'ou ma rona ma'e, uaa na fo'afama'ea ro'ou mei alo'aloo fo'afama'ea.

¹¹Ma e'ei manumanu e'ei, na pasiaa ro'ou ba fama'ama'a ma a'awei o'ou, o'ou eni nawe nodigimai a'a o'ou fei au. ¹²Si'ei, nabaa hamona

^k 10:6 O, manumanu e'ei, mau ale'ei fa'a'arewa a'a; v. 11 ana

nara ba hamona ufawe'i, hamonei oma'ama'a ba hamonei'awe pasi! ¹³Ei manumanuu mania i patarofaa hamu'ou, ana na manidigaa watauda rama'a ma'uua mei Haidaa na oafagugu ma lomi i augaa hamu'ou a'a fei mania, fei namina rataiaa hamu'ou. Ma'uua ena hamona oa a'a fei manimania, ana iwe bigifani talaa hamu'ou ba hamo'aa upa'i wagina.

Fei Finei mei Fasu ma ei Hananaa ei Haidaa Sifisifi

¹⁴Si'ei, ena tafiu, hamonei ponifaraua a'a ei haidaa sifisifi. ¹⁵U'ei warefanaa ei rona pa'i hubee tabaa ro'odu. Hamonei narama'aiaa ei wareau. ¹⁶Fei baraa 'ta', fei ona ware 'ta' wagina, a'a ba tonaa o'ou wagii fei namoo Christ? Ma fei faraa pidaua ona bidigeia, a'a ba tonaa o'ou wagii fei hudi unuu Christ? ¹⁷Si'ei ba hepalo ua faraa pidaua ma minaa o'ou watauda ba o hanaia, minaa o'ou hepalo ua pa'afi.

¹⁸Narama'aiaa ei Israel: Haa, a'a ba ei rona hanaiaa ei manulelelee fana, ana rona fi'alaginia a'a fei tawahafi na apunai? ¹⁹Haa, fei hanui yau ba ei manulelelee rona faninaa a'a ei haidaa sifisifi, baa manumanu, o ei haidaa sifisifi, baa manumanu? ²⁰Lomi. Ma'uua e'ei fanaa ei roromaa, roi faninaa a'a ei pigea, abaa a'a mei Haidaa ma lomi na nunuminia ba hamonei paniaa panii ei pigea. ²¹Lomi ba hamo'aa hunu a'a fei baraa mei Fasu ma a'a fei baraa ei pigea anaa. Lomi ba hamo'aa hanana a'a fei tawaa mei Fasu ma a'a fei tawaa ei pigea anaa. ²²Haa? Ba o'aa fa'una'anaa walai mei Fasu? Haa, na faufaudiai o'ou laraa hia?

Fei Alaraa ei Narafawe'ia

²³“Minaa ei manumanu na rawani ba o bigi'ia”—ma'uua abaa minaa ro'ou, ro'aa farawaninaa o'ou. “Minaa ei manumanu na rawani ba o bigi'ia”—ma'uua abaa minaa ro'ou, ro bigipa'i. ²⁴Lomi na rawani ba nemea i farawaninaa anaia ma'uua, nei farawaninaa hefi'adiai.

²⁵Hana'uaiaa minaa ena pigio, ena rona aloia humuu alo'alo ma apuna famarapuaa unuu hamu'ou wagina ²⁶uaa, “Feni malagufu ma minaa ei manumanu wagina manumanuu mei Fasu.”

²⁷Nabaa nemea abaa narafawe'ia na falala'io ba hamu'aa hanana ma ona nunumiai ba o'aa dinaa a'ana, hanana ua tamanu na fanio ma apuna naranara watauda. ²⁸Ma'uua, nabaa nemea i warefanio ba, “Feni, rona fanidiginaa a'a ei haidaa sifisifi,” onei'aa hanaia. Uaa i famarapuaa unuu mei na warefanio ma si'ei ba lomi i hamamagua naranaraa hemea^l — ²⁹ufi wareaa fei naranaraa mei hamugua abaa yoi, na? Haa, tani i fa'uduguguaa unuu fei naranaraa hemeadiai? ³⁰Nabaa una hanana fininaa warea 'ta' ma i rawani naranarau wagina, tani hemea i warefeloau nabaa una waredii ba 'ta' a'a mei Haidaa?

³¹Si'ei, nabaa ona hanana o hunu, o tamanu fei bigi'amu, onei bigi'aa minaa ei ba i fani hawera a'a mei Haidaa. ³²Apuna fa'alabe'aa

^l 10:28 Hefi'a ne'ia ba, *naranaraa hemea, uaa feni malagufu ma minaa ei manumanu wagina, manumanuu mei Fasu*”

nemea Jew, o Greece, o fei losuu mei Haidaa—³³ ale'ei yau ba ana fi farawaninaa minaa ei rama'a a'a watauda tala, abaa fi labarai fararawaniu ma'uaa fararawanii wataudadiai ba ro'aa tela.

11 ¹Neneraa fei maumau, ana ale'ei yau na neneraa fei maumau Christ.

Fei Pa'aa Maumau Losuia

²Yau na tenaa hamu'ou a'a fei nonomiaa hamu'ou yau a'a minaa ei manumanu ma fei urofaa hamu'ou ei feroia^m ana ale'ei a fifaninaa ro'ou panii hamu'ou.

³Nunumiau ba hamonei aida ba Christ, Fasuu minaa ei wawane ma ei wawane, fasuu ei pifine ma mei Haidaa, fasuu Christ. ⁴Hini wawane i lafulafu o diware'augaa ei manumanu i nomai nene ma na pa'i hawaa tabana, lomi na fahonuaa fei tabana. ⁵Hini pifine i lafulafu o diware'augaa ei manumanu i nomai nene ma lomi na pa'i hawaa tabana, lomi na fahonuaa fei tabana ana ale'ei ba hia na sisigaa ei loaa tabana. ⁶Ma nabaa nemea pifine lomi i hawainaa tabana, inei sisigaa ei loaa tabana. Ma nabaa manumanuu mafaa fei ba'ofaa loaa taba, mei pifine nei hawainia. ⁷Mei wawane nei'aa hawainaa tabana,ⁿ uaa hia haduo ma haweraa mei Haidaa. Ma'uaa, mei pifine, hia haweraa mei wawane. ⁸Uaa mei wawane, abaa noramiana a'a mei pifine, uaa mei pifine, noranamai a'a mei wawane. ⁹Abaa i mamaraimai mei wawane ba manumanuu mei pifine, uaa mei pifine manumanuu mei wawane. ¹⁰Sifei hepalo pa'afina ba mei pifine nei pa'i uni'unii fei forafora ba mei wawane pafoo tabana ma hepalodiai, uaa ei alo'alo.

¹¹Ma'uaa a'a mei Fasuu, mei pifine lomi ba i fapapanai ua a'a mei wawane ma mei wawane ana lomi ba i fapapanai ua a'a mei pifine. ¹²Ana ale'ei ba mei pifine noranamai a'a mei wawane, hee, mei wawane, waninianamai a'a mei pifine. Ma'uaa minaa ei manumanu, noramiana a'a mei Haidaa. ¹³Hamonei narafarawanima'aia: Ina wanewane ba mei pifine i lafulafu i a'a mei Haidaa ma lomi hawaa tabana? ¹⁴Haa, ei fanunuaa hamu'ou a'a ei bigi'aa mei Haidaa, lomi na fa'aiaa hamu'ou ba mei wawane na malaa loaa tabana manumanuu mafaa a'ana? ¹⁵Ma'uaa, nabaa mei pifine ana i famalaiaa fei loaa tabana, hefei, i fani hawerana. Uaa ei malaa loaa taba ale'ei hawana. ¹⁶Nabaa nemea i harea a'a fei maumau fei, lomi hepalodiai maumau o'odu—ana lomi a'a minaa ei losuu mei Haidaa.

^m 11:2 O, ei maumau ⁿ 11:4-7 O, 4 Hini wawane i lafulafu o diware'augaa ei manumanuu mei Haidaa ma na mala hugoo tabana, ina fafelooa fei tabana. 5 Ma hini pifine i lafulafu o diware'augaa ei manumanuu mei Haidaa ma lomi na hawainaa hugoo tabana, ina fafelooa fei tabana—hia ale'ei hemea “pifine na sisigi tabana.” 6 Naba hemea pifine lomi na pa'i hawa, narawani ba na welegu e'eni, ma'uaa si'ei ba manumanu mamafaa nabaa na sisigi o fapi tabana, inei fanusudinia. 7 Ei wawane nei'aa famalaiaa loaa tabaa ro'ou

Fei Finei mei Fasu

(Matthew 26:26-29; Mark 14:22-25; Luke 22:14-20)

¹⁷A'a ei manumanu ba a fawanewaneia, yau lomi napo'o ni'eni'e a'a hamu'ou, uaa a'a ei figupuiaa hamu'ou na rata fei fafeloana laraa fei farawaniana. ¹⁸Fama'a, yau na guainia ba ei hamo'ei figupui fei losuu hamu'ou, na pa'i watauda fihareia dupuaa hamu'ou. Ma a'a hefi'a warewarea, woro narau ba fa'ua. ¹⁹Fa'ua ba nei pa'i fibibiyeia dupuaa hamu'ou, ma'uaa wagii fei, iwe fa'aia ba hini hamu'ou na ugainia mei Haidaa. ²⁰Ena hamo'aa nofigupuimai, a'a ba ale'ei ba hamofi hanaiaa fei Finei mei Fasu. ²¹Uaa ena hamona hanana, hememea hamu'ou fi rata ua ma lomi na fawiwai'ainaa hemea. Hemea lomi na magu. Hemeadiai na hunufapoapoi. ²²Haa, pa'aa lomi humu ba hamo'aa hanana ma hunu lalona? O, na pa'i bidi'aa unuu hamu'ou a'a fei losuu mei Haidaa ma ana hamo'ei famamafaiiaa ei lomi manumanuu ro'ou? A ware batanai a'a hamu'ou? A tenaa hamu'ou a'a feni? Pa'aa lomi!

²³Uaa tamanu ei tonau a'a mei Fasu, ana una fifaninawii a'a hamu'ou. Mei Fasu Jesus, a'a fei poi, fei rona fifaninaa hia panii hefi'a, ina tonaa fei faraa pidaua ²⁴ma i'a hawegidigia, ina bidigeia ma ware ba, "Feni, feni pigiou, feni a fanaa hamu'ou. Bigi'aa feni ale'ena fanonomii hamu'ou yau." ²⁵Ana ale'ei, nenee hananaa, ina tonaa fei bara ma ware ba, "Feni bara feni, manufau fi'ugaia a'a feni namou. Bigi'aa feni ale'ena fanonomii hamu'ou yau ena hamona hunumia." ²⁶Uaa ena hamona hanaiaa feni faraa pidaua ma hunumaa feni bara, hamofi warefa'aiaa ei rama'a fei ma'ea mei Fasu nopa'aloo fei noramiana.

²⁷Si'ei, hini i hanaiaa fei faraa pidaua o hunumaa fei baraa mei Fasu ma lomi na rawani ei mau bigi'ana wagina, hia na fafeloaa fei pigio ma fei namoo mei Fasu. ²⁸Hememea rama'a, ba i hanaiaa fei faraa pidaua ma hunumaa fei bara, neido'o fanunuma'aiaa fei maumauna. ²⁹Uaa mei i hanana ma hunu ma lomi na fani honua a'a fei hudi unuu mei Fasu, ana fi hana ma hunuto'uaiaa fei lagina. ³⁰Si'ei, watauda dupuaa hamu'ou, rona rafilele ma funu ma watauda hamu'ou, rona ma'ligu no'oa. ³¹Ma'uaa, nabaa o dududuaa ana o'odu, lomi ba i tonaa o'ou fei dududua. ³²Ma ena ina dududuaa o'ou mei Fasu, fi sualaparaa o'odu ba onei'aa dududufini a'a feni ano.

³³Si'ei, ena lofuu, ena hamona nofigupuimai ba hamo'aa hanana, fawiwai'ainaa hememea hamu'ou. ³⁴Nabaa nemea na bao, ineido'o dihanana humuna ma ena hamona nofigupuimai, lomi i pa'i dududua wagina.

Ma ena una nomai, awe ware'italalafuifanaa hamu'ou hefi'adiai.

Ei Fanaa fei Spiriti

12 ¹Ena lofu, nunumiau ba hamonei'aa polatabai a'a ei fanaa fei Spiriti Apuna. ²Ei do'o hamu'ou rama'aa roromaa, rona

fasuauganaa hamu'ou ba hamonei neneraa ei haidaa sifisifi, ei umuloo manumanu. ³Si'ei, a warefanaa hamu'ou ba lomi nemea na pa'i fei Spiritii mei Haidaa i a'ana i ware ba, “Jesus, una umuio,” ma lomi nemea i ware ba, “Jesus, hia mei Fasu,” nabaa lomi na pa'i a'ana fei Spiriti Apuna.

⁴Ina u'ugai hefi'a ei mau fana ma'uaa hepalo ua Spiriti. ⁵Ina u'ugai ei ba o'aa bigi'ia a'a mei Fasu ma'uaa hemea ua Fasu. ⁶Ina u'ugai ei mau bigi'a ma'uaa ana mei Haidaa ua i bigi'aa minaa ro'ou a'a minaa ei rama'a.

⁷Ma fei uni'unii fei Spiriti i dinaa a'a hememea ba i hadumaa minaa o'ou. ⁸A'a fei Spiriti, mei Haidaa na fanaa fei u'ugaa ano'anoia a'a hemea ma a'a ana fei Spiritii fei, ina fanaa fei u'ugaa apa'a a'a hemeadi. ⁹Ana a'a fei Spiriti fei, na fanaa fei we'iaa naranara a'a hemea ma ana fei hepalo ua Spiriti fei, ina fanaa hemeadi fei ba i fapedugaa ei funua. ¹⁰A'a hemea ina fanaa fei faufau fei foigia, a'a hemeadi na fanaa fei ba i diware'augaa fei ba i nomai hinene, a'a hemeadi na fanaa fei ba i fanunu'apa'aa ei maumau ei spiriti, a'a hemeadi na fanaa fei ba i wareaa ena warea hepapa gufu^o ma a'a hemeadi na fanaa fei ba i guaipa'aa ena wareagufu ma warefa'arewaiaa ei hanuna. ¹¹Ma minaa ro'ou, bigi'aa hepalo ua Spiriti. Ma wagii fei nunumiana na fanaa hememea.

Hepalo Ua Pa'afi Ma'uaa Watauda Maroa

¹²Fei pa'afi, hepalo ua; ma'uaa ina pa'i watauda maroana. Ma ei watauda maroana ei, rona pa'afinaa hepalo ua. Ma ana ale'ei a'a Christ. ¹³Uaa minaa o'ou na pudugufai a'a^p hepalo ua Spiriti ba ale'ena hepalo ua pa'afi—nabaa o'ou Jew o Greece, humuwa o abaa humuwa—ina fanaa minaa o'ou hepalo ua Spiriti ba o hunu wagina.

¹⁴Ma fei pa'afi, abaa hepalo ua maroana ma'uaa watauda. ¹⁵Nabaa fei pinai i ware ba, “Si'ei ba abaa yau pani, yau abaa maroaa fei pa'afi,” hefei, abaa ale'ei ba hia abaa maroaa fei pa'afi. ¹⁶Nabaa fei adia i ware ba, “Si'ei ba abaa yau puda, yau abaa maroaa fei pa'afi,” hefei, abaa ale'ei ba hia abaa maroaa fei pa'afi. ¹⁷Nabaa minaa fei pa'afi ale'ei puda ua, i guainaa tamanu? Nabaa minaa fei pa'afi adia ua, i hatonaa tamanu? ¹⁸Ma'uaa mei Haidaa na aufipuinaa minaa ei maroaa fei pa'afi ana ale'ei nunumiana. ¹⁹Nabaa minaa e'ei fimina'ei ua, i bigibatanai fei pa'afi? ²⁰Ina watauda maroa ma'uaa hepalo ua pa'afi.

²¹Lomi i ware fei puda a'a fei pani ba, “Lomi bigi'amu a'au!” Ma lomi i ware fei taba a'a fei pine ba, “Lomi bigi'amu a'au!” ²²Agia. Uaa ei maroa, ei rona fawawaniniaa unu nei pa'i a'a fei pa'afi. ²³Ma ei maroa ona nara ba lomi honuaa ro'ou, onei fahonuaa ro'ou. Ma ei maroa ba ronei

o 12:10 O, i wareaa ei rawerawe; v. 28 anaa P 12:13 O, wagii

ude'opa'ai, ona hawainaa ro'ou ma falanaa huoo o'ou wagina. ²⁴Ma'uuaa ei manumanuu lelefoa, a'a ba manumanuu opa'aia ba omina falanaa huoo o'ou wagina. Ma'uuaa, mei Haidaa na aufipuinaa ei maroaa fei pa'afi ma fahonuaa ei maroa, ei lomi rona honua ²⁵ba inei'aa pa'i fi'i'areia a'a fei pa'afi ma ba ei maroa, ronei fihadumii. ²⁶Nabaa hepalo maroa na tonaa fi'ia, minaa ei, ro'aa fi'ifipui a'ana. Nabaa hepalo na pa'i honuana, minaa ei, ro'aa ni'eni'efipui a'ana.

²⁷Ma hamu'ou ale'ei pa'afii Christ ma hememea hamu'ou, ale'ei maroana. ²⁸Ma a'a fei losuu, mei Haidaa na do'o rafeinaa ei apostle ma faguapaloaa rafeiana, ei mamama'a, fa'odumanuana, ei feroia, nene, ei bigi'aa ei foigia ma ei rama'a farawaninaa funua anaa. Ma ei rona hadupa'aa hefi'adiai, ei rama'a oma'aa bigi'a, ei rona warenaa u'ugai warea hepapa gufu. ²⁹Haa, minaa ro'ou apostle? Minaa ro'ou mamama'a? Minaa ro'ou feroia? Minaa ro'ou, rona bigi'aa ei foigia? ³⁰Minaa ro'ou, rona pa'i fei fana ba i farawaninaa ei funua? Minaa ro'ou rona warenaa u'ugai warea hepapa gufu?^q Minaa ro'ou, rona aida guaipa'aa ena wareaa hepapa gufu ma warefa'arewaiaa ei hanuna a'a hefi'adiai? ³¹Ma'uuaa hamonei' refununuminaa ei baua fana.

Hagua

Ma e'eni a fama'aa hamu'ou fei

13 napa'aa muainaa mina e'ei. ¹Nabaa a warenaa wareaa hepapa gufu,^s o warenaa wareaa^t ei alo'alo ma'uuaa lomi na pa'i hagua a'au, yau ale'ei hepalo ha'ifa rona hafugia, o hepalo manumanu na ba'aba'a ua. ²Nabaa a diware'augaa fei ba i nomai nene ma apa'ifarawanima'aiaa minaa ei manumanu na ude'opa'ai ma minaa ei apa'a ma nabaa una pa'i fei we'iaa naranara ba i toigipa'aa Afuana ba neiree momogu i agi ma'uuaa lomi una pa'i fei hagua a'au, pa'aa lomi hanuu. ³Nabaa yau, a fanaa minaa ei manumanuu a'a ei lomi manumanu ma fei pa'afiu una fagu'aia a'a fei weguweguana^u ma'uuaa lomi una pa'i hagua a'au, pa'aa lomi ba a tonaa ne'a manumanu.

⁴Fei hagua na pa'i fawiwi'aia ma firawania. Lomi i pa'i punepunea, warefa'agu'agua, o mamagugua. ⁵Lomi agu'agua, lomi fei naranara ba minaa hia ua, ina walalo fifi'ii ununa, lomi i naraiaa ei hafelo'aa hefi'a. ⁶Fei hagua, lomi na ni'eni'e a'a ei manumanu hafelo ma'uuaa a'a ei manumanu na fa'uai. ⁷Ina'aida wagi'inaa ei rama'a, ina'aida narafarawani a'a ro'odu, ina'aida fani o'onaia unuu rama'a ma ofasisia.

⁸Fei hagua, lomi iwe fa'asisi. Ma'uuaa, ei diware'auga, rowe pedu. Minaa ei wareagufu, rowe pedu. Fei apa'a, ana iwe pedu. ⁹Uaa o'odu, ona

^q 12:30 O, *Minaa ro'ou, rona warenaa ei u'ugai rawerawe* ^r 12:31 O, *hamo'ei* ^s 13:1 O, *warenaa ei rawerawe* ^t 13:1 O, *warenaa ei rawerawe* ^u 13:3 *Hefi'a ne'ia mina ba, pa'afiu ba a warefa'agu*

aida ma'ida ua ma ona diware'augaa ma'ida ua, ¹⁰ma'uaa ena na nomai fei fapopo'ia, ei lomi na po'aifarawani i apa'ai. ¹¹Ei ui badui, warewareau ale'ei wareaa baduu ma apa'au ale'ei apa'aa baduu ma fei naranarau ale'ei naranaraa baduu. U'apowe wawanei, una fapedugaa fei maumau baduu. ¹²E'eni na tabora fafanunuaa o'ou, ale'ei ona igoaa fei hanunu wagii fei abagua. Nefarani, owe fafanunufarawani. E'eni, una apa'aa ma'ida ua. Nefarani, awemina apa'ifarawani minaa ei manumanu ana ale'ei ba na apa'ifarawaninau mei Haidaa.

¹³Ma eni, dufu, odumanu manumanu: we'iaa naranara, o'onaia unu ma hagua. Ma'uaa fei na pafeainaa ro'odu, hagua.

Ei Diware'auga ma ei Wareagufu

14 ¹Hamonei neneraa fei mau hagua ma nunuminaa ei fanaa fei Spiriti fininaa refurefua. Fei ba hamonei pa'aa nunuminia, fei fanaa fei diware'auga. ²Uaa hini i warenaa wareaa hepapa gufu,^v abaa fi warenaa a'a ei rama'a, ma'uaa a'a mei Haidaa. Lomi ba hemea i guai'apa'aa hanuu ei wareana; uaa fi wareaa ei manumanu na ude'opa'ai a'a fei spiritina.^w ³Ma'uaa hini i diware'augaa ei ba i nomai nene, fi warenaa a'a ei rama'a, ba fawe'iwe'i, fa'unuwenuwe ma fararawanii ro'odu. ⁴Hini mei i warenaa wareaa hepapa gufu, ifi fawe'inaa anaia. Ma'uaa, hini i diware'augaa ei ba i nomai nene, fi fawe'iaa fei losuu. ⁵Nunumiau ba minaa hamu'ou nei warenaa wareaa hepapa gufu,^x ma'uaa napa'aa rawani nabaa hamona diware'augaa ei ba i nomai hinene. Ma'uaa, ba i fawe'iwe'ii fei losuu, mei i diware'augaa ei ba i nomai nene na muainaa mei i warenaa wareaa hepapa gufu^y nabaa lomi hemea piguana.

⁶Si'ei, ena lofu, nabaa a nomai a'a hamu'ou ma a warenaa wareaa hepapa gufu, tamanu rawani'ana fei noramiau a'a hamu'ou nabaa lomi na fa'arewaia hepalo manumanu nado'o ude'opa'ai a'a mei Haidaa, o fanaa hamu'ou ma'ida apa'a, o fa'aiaa hefaa diware'auga, o feroinaa hamu'ou? ⁷Ana ale'ei a'a ei flute, o harp o ei manumanu lomi fawewenii ro'odu. Nabaa hepalo manumanu ale'ei na pa'i hepalo ua mau inaianaa, batanai o guaipa'ia ba na wanewaneinaa fei lauga? ⁸Ma nabaa fei maniwa na pa'i hepalo ua mau inaianaa, hini i guaipa'ia ba inei ofafaufau a'a fei fifo'aia? ⁹Ana ale'ei a'a hamu'ou. Nabaa lomi hamo'aa ware ale'ei ba rona guaipa'ia hefi'adiai, batanai ba hemea i guai'apa'aa ei wareaa hamu'ou? Nabaa ale'ei, hamo'aa ware'uanaa fei ilao. ¹⁰Ona aida ba feni ano na pa'i watauda wareagufu ma'uaa minaa ro'ou, rona pa'ipedu hanuu ro'odu. ¹¹Nabaa yau, lomi una guai'apa'aa hemea fi

^v 14:2 O, *hepalodai rawerawe*; vv. 4, 13, 14, 19, 26 ma 27 anaa ^w 14:2 O, *wagii fei Spiriti*.

^x 14:5 O, *hefi'adiai rawerawe*; vv. 6, 18, 22, 23 ma 39 anaa ^y 14:5 O, *hefi'adiai rawerawe*; vv. 6, 18, 22, 23 ma 39 anaa

wareware, yau ale'ei rama'aa hepapa gufu i a'ana ma hia, ale'ei rama'aa hepapa gufu a'au. ¹²Ana ale'ei a'a hamu'ou. Hamona nunuminaa ei fanaa fei Spiriti ma'uaa hamonei fagipeaa ei fanaa fawe'iwe'ii fei losuu.

¹³Ma si'ei, hini i warenaa wareaa hepapa gufu, inei do'o lafulafu ba i pigupa'aa hanuu ei wareana. ¹⁴Hamatee, nabaa a lafulafuwarenaa wareaa hepapa gufu, fei spiritiu ana fi lafulafu ma'uaa fei naranarau lomi na bigi. ¹⁵Si'ei, a batanai? Unei lafulafu fininaa fei spiritiu ma lafulafu fininaa fei naranarau anaa. Unei lalaugi fininaa fei spiritiu ma lalaugi fininaa fei naranarau anaa. ¹⁶Nabaa yoi, o uduginaa mei Haidaa fininaa fei spiritimu, batanai ba hemeadii dupuaa ei lomi rona guai'apa'aa ei wareamu^z ba i ware "Amen" a'a fei warea 'ta'? ¹⁷Fa'ua ba ona uduginaa mei Haidaa, ma'uaa lomi na apa'aa hanuna mei rama'a mei.

¹⁸Una ni'eni'e a'a mei Haidaa ba una'aida wareaa watauda wareaa hepapa gufu laraa minaa hamu'ou. ¹⁹Ma'uaa laloo fei humuu losuu, una nunuminia ba a wareaa haipani ua paolaa warea ba i feroinaa hefi'a laraa fei ba a wareaa hefua pufaba'a paolaa warea wagii fei wareaa hepapa gufu ma lomi rona guai'apa'ia.

²⁰Ena lofu, hamonei'aa naradii ale'ei mau ei baduu. A'a ei hafelo'a bigi'a, hamonei ale'ei ei baduu, ma'uaa naranaraa hamu'ou nei a'u. ²¹Ina pa'i fei ne'aia wagii fei Law ba:
Mei Fasu na ware ba,

"A'a ei rama'a na u'ugai wareagufuu ro'ou
ma a'a ei haba'umuu ei rama'aa hepapa gufu,
a warenaa a'a eni rama'a eni
ma'uaa ana lomi ro'aa guaipa'aa wareau."

²²Si'ei, ei wareagufu abaa ale'ei lala a'a ei narafawe'ia ma'uaa lala a'a ei abaa narafawe'ia. Ma'uaa ei diware'auga, manumanuu ei narafawe'ia, a'a ba manumanuu ei abaa narafawe'ia. ²³Si'ei, nabaa minaa fei losuu na papa'ifipui ma minaa ro'ou, rona warenaa wareaa hepapa gufu ma nabaa hefi'a lomi ro'aa guai'apa'ia^a o hefi'a abaa narafawe'ia, rona wadu'aimai laloo fei losuu, lomi ro'aa nara ba hamona poapoai? ²⁴Ma'uaa, nabaa i wadu'aimai nemea abaa narafawe'ia, o nemea lomi na apa'aa hanuu ei wareaa hamu'ou^b ena hamofi diware'augaa ei ba i nomai i nene, i powe fa'apa'ia ba hia na hafelo ma minaa ro'ou, ro'awe narafafelo a'ana, ²⁵ma ei naranarana, ei na ude'opa'ai, iwe are'are. Si'ei, iwe o'o'uinaa pu ma uduginaa mei Haidaa ma ware ba, "Mei Haidaa, hia pa'aa inamooa hamu'ou!"

Fei Pa'aa Mau Losuia

²⁶Ena lofu, o ware batanai? Ei hamo'aa papa'ifipui, hemea na pa'i lauga, o feroia, o warefalelefoaa ei na do'o ude'opa'ai, o

^z 14:16 O, dupuaa ei we wadu'aia ^a 14:23 O, hefi'a ei we wadu'aia ^b 14:24 O, hemea we wadu'aia

wareagufu, o piguaa wareaa hepapa gufu. E'ei manumanu e'ei, ronei bigi'ia, uaa ba fawe'iwe'ii fei losuu. ²⁷Nabaa hefi'a ro'aa warenaa wareaa hepapa gufu, te, hawii helagui o o'odui ua ro'aa ware, ei na ware hemea, nemea neido'o oma'a ma mei fi ware nei pa'i hemea piguana. ²⁸Nabaa lomi na pa'i pigua, mei ba i ware, inei ofamadumu laloo fei losuu ma ware ana unaia a'a mei Haidaa.

²⁹Helagui o o'odui mamama'a, ronei ware ma minaa ei rama'a, ronei italalafuima'aiaa ei wareaa ro'ou. ³⁰Ma nabaa i bailarofimai a'a hemea fi guta fei warefalelefoaa fei na ude'opa'ai, mei fi wareware neido'o ba'ofaa wareana. ³¹Uaa ina pa'i au hememea hamu'ou ba i diware'augaa ei ba i nomai hinene ba minaa ei rama'a, ronei feroi ma fa'unuwenuweaa ro'ou wagina. ³²Ei spiritii ei mamama'a na udenaa ana panii ei mamama'a. ³³Uaa mei Haidaa, abaa hia Haidaniaa ei bibiyei ua, uaa Haidaniaa fei gutafarawania.

Laloo minaa ei losuu ei apunaia, ³⁴ei pifine, ronei babanini ma ronei'aa wareware laloo ei losuu, ma'uaa ronei fafafaunaa ana ro'ou, ale'ei i ware fei Law. ³⁵Nabaa ro'aa i'igilabarainaa hepalo manumanu, ronei i'iginaa ei haroo ro'ou i humu, uaa manumanuu mamafaa nabaa nemea pifine i wareware laloo fei losuu.

³⁶Fei wareaa mei Haidaa, noramiana a'a hamu'ou? Uniaa hamu'ou, hamona tonia? ³⁷Nabaa hemea i nara ale'ei ba hia mamama'a, o na pa'i fanaa fei Spiriti a'ana, te, inei ware ba ei ne'ifanau hamu'ou, pa'aa wareaa mei Fasu. ³⁸Nabaa i fanunu'au'uaiialao feni wareau, hia, ana ro'aa fanunu'au'uialao.^c

³⁹Si'ei, ena lofu, hamoneimina nunuminaa fei ba hamo'aa diware'augaa ei ba i nomai hinene ma hamonei'aa pauninaa ei ba ro'aa warenaa wareagufuu hepapa gufu. ⁴⁰Ma'uaa minaa ei bigi'aa hamu'ou, nei fibo'ii ma hala'aifarawani.

Fei Asi'anaa Christ

15 ¹Ena lofu, eni ba a fanonominanaa hamu'ou fei rawani'a warea, fei una u'ufanaa hamu'ou, fei hamona tonia, fei hamona u i wagina. ²A'a feni rawani'a warea feni, hamona tela nabaa hamona urofawe'inaa feni warea, feni una u'ufanaa hamu'ou. Nabaa lomi, fei narafawe'iaa hamu'ou, pa'aa lomi hanuna.

³Uaa tamanu una tonia, una fifaninaa a'a hamu'ou, uaa sifei fei napa'aa bauana^d laraa hefi'adiai manumanu: Christ na ma'e uaa ei hafelo'aa o'ou, ale'ei i wareia fei Bu'u Apuna ⁴ma rona agifinia ma ina fa'asi'ania wagii fei fa'oduuaiaa arewaa ale'ei i wareia fei Bu'u Apuna

^c 14:38 Hefi'a ne'ia ba, Nabaa lomi ina apa'aa fei, te, dirawaia ^d 15:3 O, rawarawa

⁵ma ina fa'arewa a'a Peter^e ma nene, a'a ei hefua ma helagui. ⁶Ma nenee fei, ana a'a fei au fei, ina fa'arewa a'a ei lofu, puduu ro'ou na muainaa haipani pu'u. Ma watauda ro'odu, ana roi werawera ma'uaa hefi'a, rona ma'igudii. ⁷I dii, ina fa'arewa a'a James ma nene, a'a minaa ei apostle ⁸ma nenee minaa ro'odu, inawe fa'arewa a'au. Ana ale'ei hemea baduu lomi na wanini a'a fei au waniniana.

⁹Uaa yau na fafau lalau a'a minaa ei apostle lomi na rawani ba ro'aa roroinau hemea apostle, uatani, una haperararaiaa fei losuu mei Haidaa. ¹⁰Ma'uaa a'a fei rawani'aa mei Haidaa yau na oanaa ale'eni eni. Ma fei rawani'ana a'au na pa'i hanuna uaa na bigifawe'inaa yau laraa ro'odu, abaa ana yau, ma'uaa fei rawani'aa mei Haidaa, fei na oa a'au. ¹¹Ma'uaa fei ba hini na u'u—ro'ou, o yau, abaa baua manumanu. Hai'ouna u'ugia ma hamona narafawe'i wagina.

Fei Asi'anaa ei Ma'ea

¹²Nabaa hai'ouna u'u ba Christ na asi'adii a'a fei ma'ea, tani ro'aa ware hefi'a hamu'ou ba lomi na pa'i asi'anaa ei ma'ea? ¹³Nabaa lomi na pa'i asi'anaa ei ma'ea, Christ, ana lomi na asi'aa. ¹⁴Ma nabaa Christ, lomi na asi'aa, fei u'ugaa hai'ou, lomi hanuna ma fei we'iaa naranaraa hamu'ou, ana lomi hanuna. ¹⁵Nabaa ale'ei, o'ou fi u'u ba mei Haidaa na sifisifi, uaa, ona u'u ba mei Haidaa na fa'asi'anaa Christ a'a fei ma'ea. Uaa lomi ina fa'asi'ania nabaa pa'aa lomi asi'anaa ei ma'ea. ¹⁶Ma'uaa, nabaa fa'ua ba ana rotaa asi'aa ei ma'ea, ana lomi na asi'aa Christ. ¹⁷Ma nabaa ana lomi na asi'aa Christ, fena we'iaa naranaraa hamu'ou pa'aa lomi hanuna ma ana hamofi oa a'a ena hafelo'aa hamu'ou. ¹⁸Ma ei rona ma'igudii a'a Christ, ana ro'aa pa'aa pa'ai. ¹⁹Nabaa fei o'onaia unuu o'odu a'a Christ manumanuu eni ua, a'a feni tatalaiaa o'ou feni ano, oneipa'aa faloloa'inaa ana o'ou laraa minaa ei rama'aa feni ano.

²⁰Ma'uaa, pa'aa fa'ua ba Christ na asi'adii a'a fei ma'ea. Hia, mei rawarawa fuua a'a ei rona ma'igu. ²¹Uaa fei ma'ea, fanoramiaa hemea rama'a, si'ei, ana hemea rama'a nei fanoramiaa fei asi'anaa ei ma'ea. ²²Uaa a'a Adam minaa ei rama'a, rona ma'e ma a'a Christ, minaa ei, rowe to harena. ²³Ma'uaa, ei ma'ea, rona pa'i au ro'ou. Christ, hia, mei rawarawa fua ma ena ina hadiwe'imai, hememea ei maroana iwe asi'aa. ²⁴Ma nenee fei, iwe nomai fei baibaisio ena ina fanima'aiaa ei baua gufu na pa'i hapara wagina, ei forafora ma fei faufau ei hapara. Ipowe fifaninaa fei haparaia a'a mei Haidaa, mei Ama. ²⁵Uaa inei upanarofaa fei hapara nopa'aloo fei arewaa ba i aunaa ei bidibidii ununa haroo pinena. ²⁶Fei a'apoo bidibidii unu ba i fanima'aia, fei ma'ea. ²⁷Uaa ina “augaa minaa ei manumanu i haroo pinena.” Ma wagii fei ba “minaa ei manumanu” i ude haroo pinena, onei'aa nara ba hanuna sifei ba ana mei Haidaa, hia, haroo

^e 15:5 Warea Greek ba *Cephas*

pinena. Ma'uaa, mei Haidaa na augaa minaa ei manumanu i haroo Christ. ²⁸Ena i bigidigaa ei, mei Na'uu Rama'a, anaia, iwe oa haroo hemei inamina augaa ei manumanu harona. Ma mei Haidaa iwe pafeainaa minaa ei manumanu.

²⁹Nabaa pa'aa lomi asi'ana, ro'aa batanai ei rona pudugufai uaa ei ma'ea? Nabaa ei ma'ea pa'aa lomi ro'aa asi'aa, tani ro'aa pudugufai ei rama'a wagii ro'ou? Ma nabaa ei ma'ea, pa'aa lomi ba ro'aa asi'aa, tani ei ba ronei pudugufai ei rama'a wagii ei ma'ea? ³⁰Ma a'a hai'odu, tamanu pa'afina ba hai'ouna'aida bigi a'a ei manumanu ba i fafelooa hai'odu? ³¹Fei mau gutanau ale'ei ba hepapalo arewaa una ma'e. Feni, ina fa'ua, ena lofu, ana ale'ei fei fa'uaia ba a'a Christ Jesus, mei Fasuu o'ou, una warefa'agu'agu a'a hamu'ou. ³²Ma wagii fei bigi'au una fiharei a'a ei rama'a yei Ephesus, ma'uaa tamanu hanuna nabaa una bigi'uaiaa ei manumanu yeni a'a feni ano? Nabaa lomi ro'aa asi'aa ei ma'ea,

“Te, odii o hanana ma hunu ua,
uaa narani, o'aa ma'e.”

³³Apuna narafatata: “Oa tapuu ei hafelo'a ma ro'aa fafelooa fei rawani'a naranaraa hamu'ou.” ³⁴Hamonei tohadiwe'inaa fei rawani'a naranaraa hamu'ou ma apuna bigifafelodiai, uaa hefi'a hamu'ou, lomi rona apa'aa mei Haidaa. Na wareaa fei ba hamonei mafa.

Fei Mau Unuu ei Rona Asi'aa

³⁵Ma nabaa hemea rama'a i i'igai, “Batanai rona asi'aa ei ma'ea? Batanai mau unuu ro'odu?” ³⁶Hefei, poapoa i'igaia! Tamanu ona faroia, lomi ba i habe nabaa atawe ma'e. ³⁷Ei ona faroaa hepalo manumanu, ale'ei wheat, o hepalodiai manumanu, lomi ba o'aa faroaa fei pa'apa'ana, uaa ona faroaa fei launa. ³⁸Ma'uaa mei Haidaa na fanaa fei pa'apa'ana ale'ei naranarana. Ma a'a hepapalo lau ana na pa'i pa'apa'ana. ³⁹Minaa ei pigio abaa fimina'ei. Ei rama'a, rona pa'i hepalo mau pigio, ei manulelele hepalodiai, ei manufidufidu hepalodiai ma ei nia hepalodiai. ⁴⁰Ma ei manumanu pafea, ana rona pa'i pa'afii ro'odu. Ma'uaa, fei mau pa'afii ro'ou hepalo ma fei mau pa'afii ei manumanu malagufu hepalodiai. ⁴¹Fei mau we'aa fei halo, hepalo, fei puda hepalodiai ma ei pi'u, hepalodiai. Ma fei mau we'aa hepalo pi'u na u'ugai a'a hepalodiai pi'u.

⁴²Ana ale'ei fei asi'anaa ei ma'ea. Fei unu i i'ifai fininaa hafelo'a, ma'uaa i asi'aa fininaa hawera; ⁴³Fei mau unu na i'ifai ina hafelo, ma'uaa fei unu i asi'aa, i pa'i hawerana. Fei na i'ifai, lomi faufauna, ma'uaa fei i asi'aa na pa'i faufauna. ⁴⁴Ina i'ifainaa hefei ununa unuu rama'a ma'uaa i asi'aa fei ununa, unuu spiriti.

Nabaa na pa'i ununa, unuu rama'a, ana na pa'i ununa, unuu spiriti. ⁴⁵Ma si'ei, ana ale'ei rona ne'idigia ba: “Mei rawarawa rama'a, Adam, ina to fawewenina”; mei a'apoo Adam, hia hemea na pa'i spiriti ma ana i fani faweweni. ⁴⁶Mei rama'a spiriti a'a ba na nomai farawarawa, uaa mei

rama'a ua, ido'o nomai ma nene, mei rama'a spiriti. ⁴⁷Mei rawarawa rama'a mamarana wagii fei poraa malagufu. Mei fahelaguiia rama'a noranarai pafea. ⁴⁸Ei unuu ei rama'aa malagufu, ana ale'ei mei rama'a mamarana wagii fei malagufu. Ei unuu ei rama'a rona dinaa pafea, ana ale'ei fei unuu mei rama'a noranarai pafea. ⁴⁹Ma ana ale'ei ba ona torotonaa fei mau mei rama'aa malagufu, ana owe^f tonaa fei mau mei rama'a noranarai pafea.

⁵⁰A fa'arewaia a'a hamu'ou, ena lofu, ba fei pigio ma fei namo, lomi ba i wadu'ainaa fei haparaiaa mei Haidaa ma fei ba i maroro ana lomi ba i tonaa tamanu ei ba lomi i marorotoo. ⁵¹Guainia. A warefanaa hamu'ou hepalo manumanu na ude'opa'ai. Lomi ba o'amina ma'igu ma'uua minaa o'ou, owe filogii ⁵²a'egime'ai, ale'ei usida, o bigoaa puda, a'a fei a'apoo aigaa fei maniwa. Uaa fei maniwa, iwe ai, ei ma'ea, rowe asi'aa ma lomi ba ro'aa wafuu ma owe filogii. ⁵³Uaa eni hudi unuu o'ou, ro'awe wafuu ma'uua opowe tonaa ei hudi unu lomi ba ro fai wafuu. Ma eni hudi unuu o'ou e'eni ro'aa ma'e ma'uua hinene, owe tonaa ei lomi ro'awe ma'etoo. ⁵⁴Nefarani, fei ba i maroro, iwe tonaa tamanu lomi i marorotoo ma fei ba i ma'e, iwe tonaa fei lomi iwe ma'etoo. Ena na nodigimai fena au fena, ipowe nofa'uaimai fei ne'ia ba: "Fei asi'ana na muainaa fei ma'ea."

⁵⁵"Fena ma'ea, hitani fei faufaumu ba ona mua?"

Fena ma'ea, hitani fei fi'iamu?"

⁵⁶Fei fi'iaa ma'ea, pono'aa ei hafelo'a. Ma ei hafelo'a na to faufauna a'a fei Law. ⁵⁷Ma'uua onei ware 'ta' a'a mei Haidaa ba a'a mei Fasuu o'ou Jesus Christ, ina famuainaa o'ou.

⁵⁸Si'ei, ena rawani'a lofuu, ufawe'i. Apuna fanoramii hepalo manumanu ba i toiginaa hamu'ou. Ranimai hamoneimina fanaa hamu'ou a'a fei bigi'aa mei Fasu, uaa hamona aida ba a'a mei Fasu, ei bigi'aa hamu'ou, ipowe pa'i fuana.

16 ¹Ma wagii fei ba hamo'aa pagi'augaa ena mugoo po'ii haduhaduu ena apunaia, hamonei bigi'ia ale'ei ei wareau a'a ei losuu yei Galatia. ²A'a fei rawarawa arewaa laloo hepapalo hefapagipagia, hememea hamu'ou nei au'u'uginaa ma'ida mugoo po'ina, ale'ei ba i wareinaa puduna ma naraia ba hefiga inei augia. Ma ena una nomai, lomi ba hamo'aa todiai. ³Ma ena una nomai, awe ne'inaa ei wareau ba batanai maumau ei rama'a, ei hamona rafeinaa ro'ou. Ma ba hamo'aa aloaa ro'ou fininaa fei ne'iau mawe ei mugoo po'i ba ronei dinaa Jerusalem. ⁴Nabaa ona nara ale'ei ba unei nogiaa ro'odu, te, ronei aunufipui a'au.

Ei I'igaiaa Paul

⁵Una aunudiginaa yei Macedonia, awe nomai a'a hamu'ou ma'uua ado'o aunu'ailao Macedonia. ⁶Narau ba a gutafipui a'a hamu'ou ma'ida,

^f 15:49 Hefi'a ne'ia mina ba onei

ale'ei i nopa'aloo fei pedupeduu fei au waiwana ba hamonei hadumau a'a fei tatalaiu, fei ba a dinaa wagina. ⁷Nabaa a nomai e'eni, a guta ma'lida ua a'a hamu'ou. Si'ei, lomi ba a nomai e'eni, uaa nunumiau ba a gutafamadii ma'lida. Si'ei, awe nomai nefarani nabaa i ugainau mei Fasu. ⁸Ma'uaa uneido'o guta yeni Ephesus nopa'alao fei au Pentecost, ⁹uaa ale'ei hepalo baua gigei na gigi a'au ba uneiree wadu'ai ma bigi ma'uaa na pa'i watauda yei rona siba a'au.

¹⁰Nabaa i nomai Timothy, hamonei fagutania ale'ei ba lomi na pa'i hepalo manumanu i fama'auia, uaa ifi bigi'aa fei bigi'aa mei Fasu, ana ale'ei yau. ¹¹Si'ei, lomi na rawani ba nemea hamu'ou i ofadugia. Alofarawaninamii hia a'au. Yau fi guta'oma'uaia fipuinaa ei lofu.

¹²Ma mei lofuu o'ou Apollos, unamina i'igifawe'i a'ana ba nei aunufipuiwau a'a ei lofu ma dinaa a'a hamu'ou. Pa'aa lomi na nunuminia ba i nowau e'eni, ma'uaa iwe nowau nabaa i pa'i rawani'a auna.

¹³Hamonei ofaufau; ufawe'i a'a fei we'iaa naranaraa hamu'ou; apuna ma'au; hamonei ofawe'i. ¹⁴Hamonei bigi'aa minaa ei manumanu fininaa hagua.

¹⁵Hamona aida ba ei maroaa fei humuu Stephanas, ei rawarawa rama'a tonaa mei Fasu yei Achaia ma rona augaa ana ro'ou ba ro'aa hadumaa ei apunaia. A i'igifawe'i a'a hamu'ou, ena lofu ¹⁶ba hamonei guainaa wareaa ro'ou mawe minaa ei rona nomai ba ro'aa bigifipui wagii fei bigi'a. ¹⁷Una ni'eni'e a'a fei noramiaa Stephanas ma Fortunatus ma Achaicus, uaa rona fani hefi'a manumanu lomi hamona hadumau wagina. ¹⁸Uaa rona farawanidinaa fei spiritiu ma fei spiritii hamu'ou anaa. Ei mau rama'a ale'ei, hamonei fahonuanaa ro'ou.

Ei A'apoo Warea

¹⁹Ei losuu yei Asia, rona famafufuoinaa hamu'ou. Aquila ma Priscilla,^g lagunapa'aa famafufuoinaa hamu'ou uaa mei Fasu. Ma na pa'i hepalo losuu, rona figupui humuu lagua. Ana rona famafufuoinaa hamu'ou. ²⁰Minaa ei lofu yeni, rona famafufuoinaa hamu'ou. Hamonei fihatofii puda a hamu'ou fininaa rawani'a naranara.

²¹Yau, Paul, na ne'inaa paniu feni famafufuoia.

²²Hini lomi i haguaa mei Fasu, nei tonaa fei umua. Nomai, Mena Fasu!^h

²³Fei rawani'aa mei Fasu Jesus nei oafipui a'a hamu'ou.

²⁴Feni haguau i dinaa a'a minaa hamu'ou, ena na oafipui a'a Christ Jesus. Amen.ⁱ

^g 16:19 Warea Greek ba, *Prisca*, ana fei hara *Priscilla* ^h 16:22 A'a Warea Aramea fei warea, *Nomai*, *Mena Fasu* sifei ba *Marana tha*. ⁱ 16:24 Hefi'a ne'ia lomi na pa'i *Amen*.